

KRÚDY GYULA

(1878—1933)

Az elmúlt évben emlékezett meg a magyar irodalmi világ Krúdy Gyula születésének hetvenötödik és halálának huszadik évfordulójáról. Krúdy Gyula ifjúsága a Nyírségben és a Felvidék kisvárosaiban telt el. Később számos írásában idézte ennek a vidéknek hangulatát, jellegzetes figuráit. Fiatalon Pestre került és teljesen az irodalomnak szentelte életét. Igen sokat írt, novellát, hírlapi karcolatot, regényeket. Hamarosan megtalálta egyéni hangját. Sajátos látásmódja, különös zeneiségű stílusa egész életművének egységes képet ad és a magyar próza legnagyobb mestereinek sorába helyezi őt. Magános író volt, aki a félfeudális, kapitalista Magyarország egyre embertelenebbé váló világából álmokba és ábrándokba menekült. Ezen a magatereztette különös világon belül nagyszerű éleslátással, hatalmas jellem-ábrázoló erővel mutatta meg kora jellegzetes alakjait: pesti kisembereket, szerkesztőket, iparosokat, óbudai pincéreket, rajongó szerelmeseket, kispolgárokat, zokékat és utcalányokat, podolini kocsisokat, aranyműveseket, kisvárosok furcsa figuráit. A budai vár görbe utcái, óbudai bormérések, józsefvárosi házak, kiscukrászdák, macskaköves felvidéki terek, kitörölhetetlenül belénk-vésődnek egy-egy írása nyomán. A vidéki magyar élet, a századforduló egész világa fellárul műveiben. Ugyanakkor megalkotta egy másik Magyarország képét is: a szabadság jelszavával harcba-induló kuruckor és a negyvennyolcas forradalom harcos hagyományait őrző országét. Gyakran és szívesen idézte ezeknek az időknek az emlékét, ezt a hagyományt kutatta, mikor a múltba merült; kevesen írtak nála szebben erről a korról.

Nemcsak kiváló alkotó szellem, de termékeny író is volt. Napilapokban szétszórta írásain kívül majd száz kötet regénye, elbeszélése maradt ránk. Fő művei: *A vörös postakocsi* (melyben Rezeda Kázmér szerkesztő úr költői alakját alkotta meg), *Boldogult úrfi koromban*, *Asszonyások*

díja, Őszi versenyek, Hét bagoly (kora irodalmi világának színes, érdekes képe), Az utolsó vörössipkás, A komáromi fiú (melyek a szabadságharc hősi harcainak állítanak emléket), Aranykéz utcai szép napok, és talán legjellemzőbb, legegényibb műve Szindbád ifjúsága és megtérése, mely legszebb novelláit tartalmazza önmaga hasonmásáról, feledhetetlen hősről, Szindbádról.

Krúdy a magyar irodalom nagy örökségének: Jókai és Mikszáth életművének folytatója. Bár realizmusa nem hasonlítható a nagy kritikai realisták, például éppen Mikszáth gyakran kegyetlenül gúnyos, csufondáros hangjához, vagy Móricz és társadalombírálatához, de utólérhetetlen stílusművészetével és sokrétű életábrázolásával a magyar irodalom nagyjai között foglal helyet.

A színpad számára, sajnos, alig írt. Az arany meg az a s z o n y egyike azon ritka alkotásainak, melyet színpadra szánt. Ez a kis remekmű magába foglalja Krúdy minden írói erényét: képekben gazdag, áradóan színes stílusát, hangulatteremtő, emberábrázoló és korfestő erejét. A középkor ellentétekben gazdag, nyers és színes világa elevenedik meg előttünk a feudalizmus szertelenségét jelentő zsoldos és a biztonságosabb élet, a fejlődés felé mutató polgár egy asszonyért vívott csatájában. Krúdynak ez a könyvalakban még meg sem jelent kis remekműve méltán sorakozik legjobb írásai mellé. Színhátszóink komoly értéket kapnak ezzel a munkával. A nagy író emlékének kijáró megbecsüléssel, szeretettel és gondossággal készüljenek előadására.

NÉPMŰVÉSZETI INTÉZET